

Til lovforslag nr. L 21

Folketinget 2013-14

Betænkning afgivet af Kulturudvalget den 4. december 2013

Betænkning

over

Forslag til lov om folkehøjskoler

[af kulturministeren (Marianne Jelved)]

1. Ændringsforslag

Der er stillet 5 ændringsforslag til lovforslaget. Kulturministeren har stillet ændringsforslag nr. 2, 4 og 5 til lovforslaget, og Venstres medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 1 og 3.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 2. oktober 2013 og var til 1. behandling den 8. oktober 2013. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Kulturudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og kulturministeren sendte den 18. juni 2013 dette udkast til udvalget, jf. folketingsåret 2012-13, KUU alm. del – bilag 211. Den 3. oktober 2013 sendte kulturministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 6 spørgsmål til kulturministeren og 1 spørgsmål til kulturministeren og ministeren for by, bolig og landdistrikter til skriftlig besvarelse, som disse har besvaret.

Et spørgsmål stillet i Udvalget for Landdistrikter og Øer og kulturministerens svar herpå er optrykt som bilag 2.

3. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (S, RV, SF og EL) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af kulturministeren under nr. 2, 4 og 5 stillede ændringsforslag. Flertallet stemmer imod de af Venstre under nr. 1 og 3 stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* i udvalget (V og LA) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de under nr. 1 og 3-5 stillede ændringsforslag. Hvis ændringsforslag nr. 1 og 3 bliver forkastet ved 2. behandling, vil mindretallet stemme for det af kulturmini-

steren under nr. 2 stillede ændringsforslag og for lovforslaget ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* i udvalget (DF) stemmer hverken for eller imod lovforslaget ved 3. behandling.

Et *tredje mindretal* i udvalget (KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af kulturministeren under nr. 2, 4 og 5, og det af Venstre under nr. 3 stillede ændringsforslag.

4. Politiske bemærkninger

Venstres medlemmer af udvalget finder, at der næppe er noget mere dansk end højskolebevægelsen. Den er en vigtig del af den danske kultur, og det skal den absolut blive ved med at være.

Venstre opfatter de fleste af elementerne i forslaget som et vigtigt skridt på vejen til, at folkehøjskolerne igen kan være på forkant med udviklingen.

Venstre er imidlertid ikke tilfreds med, at man ønsker at gå på kompromis med det gældende krav om, at minimum halvdelen af undervisningstimerne skal være af bred almen karakter. Venstre ønsker at bevare en stærk dansk folkehøjskolekultur, der bygger på faglighed. Den brede almene undervisning er med til at ruste eleverne til deres videre uddannelsesforløb og arbejdsmarkedet. Den giver eleverne en indsigt i nutidens samfund og udvider deres horisont.

Med lovforslaget risikerer vi en glidebane, hvor fagligheden udvandes til fordel for flere timer med dans og anden hobbypræget undervisning. Venstre anerkender, at folkehøjskolen også har karakter af en form for frirum for eleverne, men det må aldrig blive et sted, hvor skatteydernes penge primært går til salsa, strik og skulptur.

Derfor har Venstre stillet et ændringsforslag med det formål at fastholde kravet om, at minimum halvdelen af undervisningstimerne skal være af bred almen karakter – uanset det samlede antal undervisningstimer.

Endvidere har Venstre stillet ændringsforslag om at bløde op for kravet om, at kombinerede institutioner skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed. Dette krav blev

indført for at forhindre sager i lighed med sagen om Tvindimperiet.

Med ændringsforslaget gives der mulighed for, at alle skoler omfattet af loven kan søge om dispensation fra kravet om, at kombinerede institutioner skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed, således at der kan oprettes en særskilt højskoleafdeling. Formålet med forslaget er at muliggøre drift af en tidssvarende, effektiv undervisning og skoleorganisering.

Der ønskes med lovforslaget på ingen måde sager af tilsvarende karakter som sagen om Tvindimperiet i 1990'erne, hvilket naturligvis skal sikres, i forbindelse med at der bevilges dispensation.

Venstre er af den opfattelse, at de omtalte ændringer vil styrke lovforslaget og dermed sikre, at folkehøjskolerne kan fortsætte som en stærk faglig institution i det danske samfund. Venstre er imidlertid opmærksom på, at folkehøjskolerne har udtrykt tilfredshed med det fremsatte lovforslag, og vil derfor til trods for Venstres kritikpunkter tilslutte sig lovforslaget, selv om de af Venstre stillede ændringsforslag ikke vedtages. Dog er det samtidig Venstres ønske, at der løbende holdes et vågent øje med udviklingen i de faglige tilbud på folkehøjskolerne for at sikre en høj kvalitet.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget er fortsat bekymrede for, om lovændringerne vil give mulighed for, at ekstreme foreninger vil få lettere ved at åbne højskole, selv om ministeren i svaret på spørgsmål 1 skriver, at der i loven er tilstrækkelige værn mod oprettelsen af højskoler, der ikke lever op til lovens formål og hensigt.

Dansk Folkeparti mener endvidere, at lovforslagets § 14, stk. 5, skal strammes op, og at det er ærgerligt, at ministeren ikke har fundet anledning til dette, når nu loven skulle ændres. Heri fremgår det, at et højskolekursus skal have et flertal af danske statsborgere eller elever, der kan sidestilles hermed. Sidstnævnte er ifølge lovbemærkningerne elever, 1) der tilhører det danske mindretal i Sydslesvig, 2) har tidsbegrænset opholdstilladelse i Danmark, 3) er statsborgere i de øvrige nordiske lande (og kan godtgøre at have haft ubrudt og lovlig bopæl i Danmark i mindst 2 år op til kursets begyndelse), 4) er omfattet af lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationsloven) eller 5) er statsborger i et andet EU- eller EØS-land (og er omfattet af forordning 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen eller af direktiv 2004/38 om unionsborgernes og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, artikel 7, 16 og 17).

Ministeren har i svaret på spørgsmål 2 bekræftet, at højskolekurser i praksis kan have deltagelse af elever, »hvor flertallet af eleverne er personer, der kan sidestilles med danske statsborgere og hvor resten af eleverne kan være ikke-danske statsborgere, der ikke kan sidestilles med danske statsborgere«. Med andre ord kan højskolerne gennemføre al deres undervisning for udlændinge og samtidig få statsstøtte til det. Ministeren henviser til EU-retten, som også her underminerer dansk suverænitet, hvilket Dansk Folkeparti er stærkt utilfreds med. Derved udvider loven ganske betragteligt højskolerne virke. Allerede i dag udgør elever, der kan

sidestilles med danske statsborgere, og udlændinge op imod 1/6 af kursisterne på højskolerne, og en betragtelig del af disse får endda dækket deres kursusudgifter helt eller delvis. Med ændringen af loven, der gør det lettere at åbne højskole, kan man forvente en stigning af udenlandske højskolekursister på danske højskoler.

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

5. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Til § 10

Af et *mindretal* (V), tiltrådt af et *mindretal* (LA):

1) Som *stk. 4* indsættes:

»*Stk. 4.* Kulturministeren kan dispensere fra kravet i § 3, stk. 1, nr. 4, om, at en kombineret institution efter stk. 1 og 2 hovedsagelig skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.«

[Dispensationsmulighed]

Af *kulturministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, RV, SF, EL og KF):

2) Som *stk. 4* indsættes:

»*Stk. 4.* Kulturministeren kan i særlige tilfælde dispensere fra kravet i § 3, stk. 1, nr. 4, om, at en kombineret institution efter stk. 1 og 2 hovedsagelig skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.«

[Dispensationsmulighed]

Af et *mindretal* (V), tiltrådt af et *mindretal* (LA og KF):

Til § 13

3) I *stk. 1* udgår 2. *pkt.*

[Ingen minimumskrav for elever med over 28 ugentlige timer]

Af *kulturministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undertagelse af DF):

Til § 40

4) *Nr. 8* affattes således:

»8. I § 2, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler« til: »en skole«, og »skolerne« ændres til: »skolen«.

[Konsekvens af forslag til lov om folkehøjskoler]

5) Efter nr. 23 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 12 b, stk. 1, 3. pkt., indsættes efter »kombinationen«: », jf. dog § 10, stk. 4, i lov om folkehøjskoler.«
[Konsekvens af ændringsforslag nr. 2]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Med ændringsforslaget gives der mulighed for, at alle skoler omfattet af loven kan søge om dispensation fra kravet om, at kombinerede institutioner skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed, således at der kan oprettes en særskilt højskoleafdeling.

Formålet med forslaget er at muliggøre drift af en tidsvarende, effektiv undervisning og skoleorganisering. Der ønskes med forslaget på ingen måde sager af tilsvarende karakter som sagen om Tvindimperiet i 1990'erne, hvilket naturligtvis skal sikres, i forbindelse med at der bevilges dispensation.

Til nr. 2

Med ændringsforslaget gives kulturministeren adgang til i særlige tilfælde at dispensere fra kravet i lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 4, om, at en kombineret institution hovedsagelig skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.

Formålet med forslaget er at gøre det muligt at nyttiggøre allerede eksisterende bygninger i landdistrikter eller i byområder, der er beliggende længere væk fra de større byer, til kombinerede institutioner efter lovforslagets § 10, stk. 1 og 2.

Med forslaget gives kulturministeren mulighed for at godkende, at en kombineret institution kan bestå af en højskoleafdeling, der ikke er geografisk og bygningsmæssigt forbundet med en afdeling, der varetager skole- og undervis-

ningsvirksomhed som en efterskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole. En sådan godkendelse forudsætter, at hver af de to afdelinger råder over egnede og tilstrækkelige elevværelser, lærerboliger, kostforplejnings- og opholdsarealer, at hver afdeling hovedsagelig udgør en geografisk og bygningsmæssig enhed, og at aktiviteterne, herunder overnatning, finder sted i den afdeling, der er godkendt hertil.

Godkendelsen forudsætter endvidere, at den afdeling, der varetager skole- og undervisningsvirksomhed som en efterskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole, råder over egnede og tilstrækkelige undervisningslokaler og udstyr inden for den geografiske og bygningsmæssige enhed, mens en del af de undervisningslokaler, der tilhører højskoleafdelingens kernefaciliteter, befinder sig på den anden afdeling, at disse undervisningslokaler er pladskrævende eller betydelige at opføre, og at de ligger i geografisk nærhed af højskoleafdelingen, så der er tale om en rimelig gåafstand, og således at eleverne kan opleve den kombinerede institution som en samlet enhed.

Til nr. 3

Ændringsforslaget indebærer, at der ikke stilles minimumskrav om andelen af undervisning af almen karakter for elever med over 28 ugentlige timer.

Til nr. 4

Der er tale om konsekvensændringer som følge af forslaget om en særskilt lov om folkehøjskoler.

Til nr. 5

Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget om indføjelser af § 10, stk. 4, i forslaget til lov om folkehøjskoler.

*Flemming Møller Mortensen (S) fmd. Jan Johansen (S) Benny Engelbrecht (S) Leif Lahn Jensen (S) Troels Ravn (S)
Mogens Jensen (S) Sophie Hæstorp Andersen (S) Marlene Borst Hansen (RV) Lone Loklindt (RV) Zenia Stampe (RV)
Pernille Vigsø Bagge (SF) Ole Sohn (SF) Jonas Dahl (SF) Pernille Skipper (EL) Jørgen Arbo-Bæhr (EL) Kim Andersen (V)
Anni Matthiesen (V) nfm. Eva Kjer Hansen (V) Michael Aastrup Jensen (V) Flemming Damgaard Larsen (V)
Ellen Trane Nørby (V) Eyvind Vesselbo (V) Alex Ahrendtsen (DF) Morten Marinus (DF) Karin Nødgaard (DF)
Pia Kjærsgaard (DF) Mette Bock (LA) Lars Barfoed (KF) Brian Mikkelsen (KF)*

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Det Konservative Folkeparti (KF)	8
Socialdemokratiet (S)	45	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Dansk Folkeparti (DF)	22	Siumut (SIU)	1
Radikale Venstre (RV)	16	Sambandsflokkurin (SP)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Enhedslisten (EL)	12	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1
Liberal Alliance (LA)	9		

Oversigt over bilag vedrørende L 21

Bilagsnr.	Titel
1	Kommenteret høringsnotat og hørings svar, fra kulturministeren
2	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
3	ULØ alm. del – svar på spm. 6 om talepapiret fra samrådet 22/10-13 om Sportsefterskolen SINEs muligheder for at oprette en højskoleafdeling, fra kulturministeren
4	ULØ alm. del – foreløbigt svar på spm. 7 om orientering af udvalget om ministerens møde med Sportsefterskolen SINE, fra kulturministeren
5	Spørgsmål og svar m.v. vedrørende folkehøjskoler. (Svar på spørgsmål nr. S 749 og spørgsmål og svar vedrørende folkehøjskoler stillet på KUU alm. del)
6	KUU alm. del – svar på spm. 7 om, hvad der ligger til grund for tolkningen af ministeriets regelsæt i en konkret sag, fra økonomi- og indenrigsministeren
7	KUU alm. del – svar på spm. 8 om sagsforløbet i forbindelse med vurderingen af, om Jyderup Højskole kan statsanerkendes, fra kulturministeren
8	KUU alm. del – svar på spm. 9 om, hvilken dialog der har været mellem Økonomi- og Indenrigsministeriet og Kulturministeriet i sagen om statsanerkendelse af Jyderup Højskole, fra kulturministeren
9	KUU alm. del – svar på spm. 10 om, hvilken rådgivning Jyderup Højskole har modtaget, fra kulturministeren
10	1. udkast til betænkning
11	Ændringsforslag, fra kulturministeren
12	ULØ alm. del – svar på spm. 7 om orientering om ministerens møde med Sportsefterskolen SINE, fra kulturministeren
13	2. udkast til betænkning
14	3. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 21

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om tilvejebringelse af et værn mod, at ekstreme foreninger begynder at oprette højskoler, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm., om en højskole kan have lutter ikkedanske statsborgere som kursister uden at bryde loven, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om, hvor mange ikkedanske statsborgere efter grundlovens forstand der får helt eller delvis betalt deres ophold på højskolerne, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om indførelse af en overgangs- eller undtagelsesbestemmelse, så det sikres, at højskoler ikke kommer i klemme mellem reglerne i den gældende lov og reglerne i den nye lov, til kulturministeren, og ministerens svar og supplerende svar herpå

- 5 MFU spm., om lovforslagets konsekvenser for vilkårene for og udviklingen i landdistrikter og på øerne, til ministeren for by, bolig og landdistrikter og til kulturministeren, og ministrenes svar herpå
- 6 Spm. om at redegøre for synspunkter på de dele af B 6 (om større firhedsgrader for frie skoler), som vedrører ministerens sagsområde, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
- 7 Spm. om teknisk bistand til ændringsforslag, der indebærer, at reglerne om tilskud til folkehøjskolernes kortere kurser på 4 uger eller derunder rulles tilbage til dem, der eksisterede før de ændringer, der blev vedtaget som følge af genopretningspakken, til kulturministeren, og ministerens svar herpå

Et spørgsmål stillet i Udvalget for Landdistrikter og Øer og kulturministerens svar herpå

Spørgsmål og svar er optrykt efter ønske fra V.

ULØ alm. del – spørgsmål 7:

Vil ministeren give tilsagn om – når ministeren har afholdt mødet med Sportsefterskolen SINE – at sende udvalget en orientering om sagen og ministerens overvejelser i den forbindelse med henblik på et evt. efterfølgende lukket samråd?

Foreløbigt svar:

Den 30. oktober 2013 blev der i Kulturministeriet afholdt et møde mellem repræsentanter for Sportshøjskolen SINE, Tønder Kommunes borgmester og embedsmænd fra Undervisningsministeriet og Kulturministeriet.

Jeg vil snarest muligt sende Udvalget for Landdistrikter og Øer en orientering om sagen og mine overvejelser herom.

Endeligt svar:

Som opfølgning på svar på spørgsmål 7 (Alm. del) fra Udvalget for Landdistrikter og Øer fremsendes hermed til orientering oplysninger om møde med Sportsefterskolen SINE og mine overvejelser i den forbindelse.

Den 22. oktober 2013 var jeg til samråd i udvalget om en henvendelse fra Sportsefterskolen SINE om oprettelse af en højskoleafdeling i Løgumkloster og de udfordringer, det giver i forhold til gældende lovgivning. Efterfølgende lovede jeg snarest muligt at sende udvalget en orientering om sagen og mine overvejelser herom.

I forlængelse af samrådet blev der afholdt et møde i Kulturministeriet den 30. oktober 2013 med deltagelse af repræsentanter for Sportsefterskolen Sine, borgmesteren i Tønder Kommune, Kulturministeriet og Undervisningsministeriet.

Mødet fokuserede på og tydeliggjorde, at der var to hovedproblemer i forhold til den gældende lovgivning:

- en samlede kombinerede institution vil ikke udgøre en bygningsmæssig og geografisk enhed
- øjskoleeleverne vil dagligt op til flere gange skulle gå de 900 meter, der er mellem højskoleafdelingen og efterskolens sportsfaciliteter.

Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det konservative Folkeparti har stillet beslutningsforslag B6 om større frihedsgrader for frie skoler. Det foreslås bl.a., at frie kostskoler skal have mulighed for at etablere afdelinger/filialer. I bemærkningerne til B6 beskrives som et konkret eksempel Sportsefterskolen SINEs planer om at oprette en folkehøjskoleafdeling.

Som det fremgik af undervisningsministerens tilkendegivelse under 1. behandlingen af beslutningsforslag B6 den 12. november 2014, kunne regeringen ikke støtte beslutningsforslaget, men var indstillet på at undersøge konkrete problemstillinger for at se, om der kan findes pragmatiske løsninger, som ikke bryder med de grundlæggende principper, lovgivningen om frie skoler bygger på.

På den baggrund er jeg indstillet på at stille ændringsforslag til regeringens forslag til ny højskolelov (L 21), således at geografiske forhold, som svarer til eller kan sidestilles med dem, der gør sig gældende for SINE, ikke er en uforventet hindring for, at der kan udbetales statstilskud. Det foreslås gjort ved at give kulturministeren bemyndigelse til at kunne dispensere fra kravet om, at en kombineret institution skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed således, at der kan oprettes en højskoleafdeling, hvor en del

af de undervisningslokaler, der tilhører højskoleafdelingens kernefaciliteter, befinder sig på den anden afdeling.

Jeg stiller forslaget for at skabe rum til at kunne håndtere praktiske problemer, der kan forekomme ude omkring i landet, men mener fortsat, at det særlige læringsmiljø, der kendetegner frie kostskoler med kombination af undervisning og samvær, bedst udfoldes, når skolens aktiviteter er samlet i en geografisk og bygningsmæssig enhed. Forslaget vil derfor blive udformet, så dispensationen kun kan gives under en række bestemte forudsætninger.

Afslutningsvis kan jeg oplyse, at Kulturministeriet i det konkrete forløb med SINE har bedt om yderligere skriftligt materiale om SINE. Materialet viser, at der er flere eksisterende problematiske forhold vedrørende skolens ejerforhold og adgang til de haller, skolen anvender til sin sportsundervisning. Ministeriets foreløbige undersøgelse viser, at det er usikkert, om SINE ved en fremtidig ansøgning vil kunne godkendes med en højskoleafdeling til 100 elever, sådan som skolen ønsker, da der ikke er sikkerhed for, at den vil råde over egnede og tilstrækkelige undervisningsfaciliteter. Det kan først afklares, når skolen indsender en konkret ansøgning om at blive godkendt til tilskud.